Evropský parlament
2019-2024

Výbor pro právní záležitosti

2020/2014(INL)

27.4.2020

NÁVRH ZPRÁVY

obsahující doporučení Komisi k režimu občanskoprávní odpovědnosti za umělou inteligenci
(2020/2014(INL))

Výbor pro právní záležitosti

Zpravodaj: Axel Voss

(Podnět – článek 47 jednacího řádu)

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

PŘÍLOHA K NÁVRHU USNESENÍ: PODBROBNÁ DOPORUČENÍ K VYPRACOVÁNÍ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY O ODPOVĚDNOSTI ZA PROVOZ SYSTÉMŮ UMĚLÉ INTELIGENCE.....9

A. ZÁSADY A CÍLE NÁVRHU.....9

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....25

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

obsahující doporučení Komisi k režimu občanskoprávní odpovědnosti za umělou inteligenci
(2020/2014(INL))

Evropský parlament,

– s ohledem na článek 225 Smlouvy o fungování Evropské unie,

– s ohledem na směrnici Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky,

– s ohledem na nařízení Rady (EU) 2018/1488 ze dne 28. září 2018, kterým se zřizuje evropský společný podnik pro vysoce výkonnou výpočetní techniku[1],

– s ohledem na návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 6. června 2018, kterým se zavádí program Digitální Evropa na období 2021–2027 (COM(2018)0434),

– s ohledem na své usnesení ze dne 16. února 2017 obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku,[2]

– s ohledem na své usnesení ze dne 1. června 2017 o digitalizaci evropského průmyslu[3],

– s ohledem na své usnesení ze dne 12. září 2018 o autonomních zbraňových systémech[4],

– s ohledem na své usnesení ze dne 12. února 2019 o komplexní evropské průmyslové politice v oblasti umělé inteligence a robotiky[5],

– s ohledem na své usnesení ze dne 12. února 2020 o automatizovaných rozhodovacích procesech: zajištění ochrany spotřebitele a volného pohybu zboží a služeb[6],

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 25. dubna 2018 o umělé inteligenci pro Evropu (COM(2018)0237),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 7. prosince 2018 o koordinovaném plánu v oblasti umělé inteligence (COM(2018)0795),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. dubna 2019 o budování důvěry v umělou inteligenci zaměřenou na člověka (COM(2019)0168),

– s ohledem na bílou knihu Komise ze dne 19. února 2020 o umělé inteligenci – evropský

[1] Úř. věst. L 252, 8.10.2018, s. 1.
[2] Úř. věst. C 252, 18.7.2018, s. 239.
[3] Úř. věst. C 307, 30.8.2018, s. 163.
[4] Úř. věst. C 433, 23.12.2019, s. 86.
[5] Přijaté texty, P8_TA(2019)0081.
[6] Přijaté texty, P9_TA(2020)0032.

přístup k excelenci a důvěře (COM(2020)0065),

– s ohledem na zprávu Komise ze dne 19. února 2020 o dopadech umělé inteligence, internetu věcí a robotiky na bezpečnost a odpovědnost,

– s ohledem na souhrn politických informací panelu STOA a výzkumné služby Evropského parlamentu o právních a etických úvahách o robotice, který byl zveřejněn v červnu 2016,

– s ohledem na studii o evropských občanskoprávních pravidlech pro robotiku, kterou v říjnu 2016 vypracovalo generální ředitelství pro vnitřní politiky pro Výbor pro právní záležitosti,

– s ohledem na zprávu odborné skupiny na vysoké úrovni pro umělou inteligenci, která byla zveřejněna dne 8. dubna 2019 pod názvem „Etické pokyny pro důvěryhodnou umělou inteligenci“,

– s ohledem na zprávu odborné skupiny na vysoké úrovni pro umělou inteligenci, která byla zveřejněna dne 8. dubna 2019 pod názvem „Definice umělé inteligence: hlavní schopnosti a obory“,

– s ohledem na zprávu odborné skupiny na vysoké úrovni pro umělou inteligenci, která byla zveřejněna dne 26. června 2019 pod názvem „Politická a investiční doporučení pro důvěryhodnou umělou inteligenci“,

– s ohledem na zprávu skupiny odborníků pro odpovědnost a nové technologie – sestava pro nové technologie, která byla zveřejněna dne 21. listopadu 2019 pod názvem „Odpovědnost za umělou inteligenci a další nové digitální technologie“,

– s ohledem na články 47 a 54 jednacího řádu,

– s ohledem na stanoviska Výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů a Výboru pro dopravu a cestovní ruch,

– s ohledem na zprávu Výboru pro právní záležitosti (A9-0000/2020),

A. vzhledem k tomu, že pojem „odpovědnost“ plní v našem každodenním životě důležitou dvojí funkci: na jedné straně zajišťuje, aby osoba, která utrpěla újmu nebo škodu, měla nárok na odškodnění od strany, jejíž odpovědnost za tuto újmu či škodu byla prokázána, a na druhé straně fyzické a právnické osoby nabádá prostřednictvím hospodářských pobídek k tomu, aby se způsobování újmy či škody preventivně vyhýbaly;

B. vzhledem k tomu, že každý rámec pro odpovědnost zaměřený na budoucnost musí usilovat o rovnováhu mezi účinnou ochranou potenciálních poškozených a poskytnutím dostatečného prostoru vývoji nových technologií, produktů nebo služeb; vzhledem k tomu, že konečným cílem každého rámce pro odpovědnost by mělo být poskytnutí právní jistoty všem stranám, ať už se bude jednat o výrobce, provozovatele, postiženou osobu nebo jakoukoli jinou třetí stranu;

C. vzhledem k tomu, že odpovědnost za složitý případ způsobení újmy či škody se obvykle

určuje a přisuzuje na základě zásad režimu subjektivní odpovědnosti; vzhledem k tomu, že v mnohých případech přizpůsobili zákonodárci nebo judikatura členských států režimy odpovědnosti rozličným potřebám, například novým vznikajícím technologiím;

D. vzhledem k tomu, že v právních systémech některých členských států mohou být určití aktéři zproštěni odpovědnosti nebo mohou existovat přísnější pravidla pro odpovědnost vztahující se na určité činnosti; vzhledem k tomu, že princip objektivní odpovědnosti znamená, že strana může nést odpovědnost i tehdy, když neexistuje zavinění; vzhledem k tomu, že v mnohých vnitrostátních systémech práva mimosmluvních občanskoprávních deliktů nese žalovaný objektivní odpovědnost, pokud se naplní riziko, kterým ohrožuje veřejnost, například prostřednictvím automobilu nebo nebezpečné činnosti, nebo riziko, které nemůže mít pod kontrolou, například v případě zvířat;

E. vzhledem k tomu, že systémy umělé inteligence (UI) jsou z právního hlediska značnou výzvou pro stávající rámec pro odpovědnost a mohly by vyvolat situace, kdy by v důsledku jejich neprůhlednosti mohlo být mimořádně nákladné nebo dokonce nemožné určit, kdo měl pod kontrolou riziko spojené se systémem UI nebo který kód nebo vstup nakonec škodlivou operaci způsobil;

F. vzhledem k tomu, že tuto potíž navíc zhoršuje konektivita mezi jedním systémem UI a jinými systémy UI a systémy nepoužívajícími UI, závislost na vnějších datech, náchylnost k narušení kybernetické bezpečnosti a rostoucí autonomie systémů UI, kterou umožňují schopnosti strojového a hlubokého učení;

G. vzhledem k tomu, že k řešení těchto sporných právních otázek mohou přispět přísné etické normy platné pro systémy UI v kombinaci s propracovanými a spravedlivými postupy odškodňování; vzhledem k tomu, že spravedlivé postupy týkající se odpovědnosti znamenají, že každá osoba, která utrpí újmu způsobenou systémy UI nebo majetkovou škodu způsobenou takovými systémy, by měla mít stejnou úroveň ochrany jako v případech, do nichž žádný systém UI nezasahuje.

Úvod

1. domnívá se, že výzva, kterou s sebou nese zavádění systémů UI do společnosti a ekonomiky, je jedním z nejdůležitějších bodů na programu současné politiky; vzhledem k tomu, že technologie založené na UI by mohly zlepšit náš život téměř v každé oblasti, od osobního života (např. individualizované vzdělávání, fitness programy) až po globální problémy (jako je změna klimatu a hladovění);

2. pevně věří, že pro účinné zužitkování výhod a předcházení případným zneužitím má klíčový význam legislativa, jež by platila pro všechny systémy UI v celé EU, byla založená na zásadách a obstála by i v budoucnosti; je toho názoru, že ačkoliv pro širokou škálu možných aplikací jsou vhodnější specifické odvětvové předpisy, horizontální právní rámec založený na společných zásadách se jeví jako nezbytný k tomu, aby byly v celé Unii zavedeny rovnocenné standardy a byly účinně chráněny evropské hodnoty;

3. konstatuje, že jednotný digitální trh je třeba plně harmonizovat, neboť digitální oblast se vyznačuje rychlou přeshraniční dynamikou a mezinárodním tokem údajů; domnívá se,

že pouze za pomoci jednotných a společných pravidel se Unii podaří zachovat si digitální svrchovanost a stimulovat digitální inovace vytvářené v Evropě;

4. pevně věří, že nová společná pravidla pro systémy UI by měla mít jedině podobu nařízení; domnívá se, že otázka odpovědnosti v případech újmy nebo škody způsobené systémem UI je jedním z klíčových aspektů, které je v tomto rámci třeba řešit;

Odpovědnost a umělá inteligence

5. domnívá se, že není třeba zcela přepracovat dobře fungující režimy odpovědnosti, ale že složitost, konektivita, neprůhlednost, zranitelnost a autonomie systémů UI však představují značný problém; domnívá se, že je nutné provést specifické úpravy, aby se zabránilo situaci, kdy osoby, které utrpěly újmu nebo škodu na majetku, zůstanou nakonec bez odškodnění;

6. poznamenává, že všechny reálné nebo virtuální činnosti, zařízení nebo procesy řízené systémy UI mohou být technicky přímou nebo nepřímou příčinou újmy či škody, avšak vždy jsou výsledkem toho, že tyto systémy někdo sestrojil, uvedl do provozu nebo do nich zasahoval; je toho názoru, že v důsledku neprůhlednosti a autonomie systémů UI by mohlo být v praxi velmi obtížné nebo dokonce nemožné zpětně vysledovat, který konkrétní lidský zásah nebo které rozhodnutí při navrhování systému vedlo ke konkrétní škodlivé činnosti systémů UI; připomíná, že v souladu s široce přijímanými koncepcemi odpovědnosti lze tuto překážku nicméně obejít tím, že odpovědnost ponesou osoby, které vytvářejí, spravují nebo kontrolují rizika spojená se systémem UI;

7. domnívá se, že směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky se ukázala jako účinný prostředek, jak získat odškodnění za újmu způsobenou vadným výrobkem; proto konstatuje, že by se měla používat také v případě občanskoprávních nároků vůči výrobci vadného systému UI, pokud je daný systém UI považován podle této směrnice za výrobek; pokud bude nutné provést legislativní úpravy směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, měly by být projednány během přezkumu této směrnice; je toho názoru, že v zájmu zajištění právní jistoty v celé Unii by se měla na „backendového operátora“ vztahovat stejná pravidla pro odpovědnost jako na producenta, výrobce a vývojáře;

8. domnívá se, že stávající právní předpisy členských států týkající se subjektivní odpovědnosti za škodu nabízejí ve většině případů dostatečnou míru ochrany osobám, kterým byla způsobena újma zásahem třetí strany, například hackera, nebo jejichž majetek byl takovou třetí stranou poškozen, jelikož se v případě tohoto zásahu často jedná o zaviněné jednání; konstatuje, že další pravidla pro odpovědnost budou zřejmě nutná pouze pro případy, pokud třetí stranu nelze vypátrat nebo je insolventní;

9. považuje tedy za vhodné, aby se tato zpráva zaměřovala na občanskoprávní nároky vůči provozovateli systému UI; je toho názoru, že odpovědnost provozovatele lze zdůvodnit tím, že provozovatel má pod kontrolou rizika spojená se systémem UI obdobně jako majitel automobilu nebo zvířete; domnívá se, že vzhledem ke složitosti a konektivitě systému UI bude provozovatel v řadě případů pro postiženou osobu první evidentní kontakt;

Odpovědnost provozovatele

10. soudí, že pravidla pro odpovědnost týkající se provozovatele by se měla v zásadě vztahovat na veškerý provoz systémů UI, nehledě na to, kde jsou provozovány nebo zda se jedná o reálný či virtuální provoz; připomíná, že provoz na veřejných místech, který vystavuje riziku mnoho třetích osob, představuje nicméně případ, který je třeba pečlivěji zvážit; domnívá se, že potenciální poškození si často provozu systému UI nejsou vědomi a zpravidla nemají s provozovatelem smluvní vztahy, na jejichž základě by mohli uplatnit nárok na odškodnění; poznamenává, že v případě vzniku újmy nebo škody by takové třetí osoby mohly uplatňovat pouze nárok na odškodnění na základě subjektivní odpovědnosti za škodu a mohlo by pro ně být obtížné prokázat zavinění provozovatelem systému UI;

11. domnívá se, že je vhodné definovat provozovatele jako osobu, která rozhoduje o používání systému UI, kontroluje riziko spojené s jeho používáním a má z jeho provozu prospěch; domnívá se, že kontrola by se zde měla chápat jako každá činnost provozovatele, která ovlivňuje způsob provozování systému od začátku do konce nebo která mění konkrétní funkce či procesy v rámci daného systému;

12. poznamenává, že mohou nastat situace, kdy existuje více provozovatelů; domnívá se, že v takovém případě by měli nést všichni provozovatelé společnou a nerozdílnou odpovědnost, přičemž by měli právo vznášet vůči sobě navzájem proporcionální regresní nároky;

Pravidla pro odpovědnost rozlišená podle rizik

13. uznává, že rozhodujícím faktorem je druh systému UI, který provozovatel řídí; poznamenává, že rizikový systém UI může ohrožovat širokou veřejnost v daleko větší míře; domnívá se, že vzhledem k právním výzvám, které systémy UI znamenají pro stávající režimy odpovědnosti, je vhodné pro takové rizikové systémy UI stanovit režim objektivní odpovědnosti;

14. domnívá se, že systém UI je rizikový, pokud jeho autonomní fungování má značný potenciál přivodit jedné či více osobám újmu náhodným způsobem, který není možné předpovědět; domnívá se, že významnost tohoto potenciálu závisí na souhře mezi závažností možné újmy, pravděpodobností, že riziko vznikne, a způsobem, jakým se systém umělé inteligence využívá;

15. doporučuje, aby byly všechny rizikové systémy UI uvedeny na seznamu v příloze navrhovaného nařízení; uznává, že s ohledem na rychlý technický rozvoj a na požadované odborné znalosti by měla Komise tuto přílohu každých šest měsíců přehodnotit a v případě nutnosti ji prostřednictvím aktu v přenesené pravomoci změnit; domnívá se, že Komise by měla úzce spolupracovat s nově zřízeným stálým výborem, který by byl obdobou stávajícího Stálého výboru pro prekurzory nebo Technického výboru pro motorová vozidla, v nichž působí národní odborníci z členských států a představitelé zúčastněných stran; domnívá se, že vyvážené složení „odborné skupiny na vysoké úrovni pro umělou inteligenci“ by mohlo být příkladem pro sestavení skupiny zúčastněných stran;

16. domnívá se, že v souladu se systémy členských států v oblasti objektivní odpovědnosti by se mělo toto nařízení vztahovat pouze na újmu, která poškozuje důležitá a zákonem zaručená práva, jako je právo na život, zdraví, tělesnou integritu nebo majetek, a mělo

by stanovit částky a rozsah odškodnění, jakož i promlčecí lhůty;

17. stanovuje, aby se na veškerou činnost, veškerá zařízení nebo procesy řízené systémy UI, které způsobí újmu nebo škodu, ale nejsou uvedeny na seznamu v příloze navrhovaného nařízení, i nadále vztahovala subjektivní odpovědnost; domnívá se, že v zájmu postižené osoby by měla nicméně platit presumpce zavinění provozovatelem;

Pojištění a systémy UI

18. domnívá se, že odpovědnostní riziko je jedním z klíčových faktorů, který je charakteristický pro úspěch nových technologií, produktů a služeb; pozoruje, že náležité krytí rizik má rovněž zásadní význam pro ujištění veřejnosti o tom, že může novým technologiím důvěřovat navzdory tomu, že je možné utrpět újmu nebo čelit právním nárokům postižené osoby;

19. je toho názoru, že vzhledem ke značnému potenciálu způsobení újmy a s ohledem na směrnici 2009/103ES[7] by všichni provozovatelé rizikových systémů UI uvedených v příloze navrhovaného nařízení měli mít uzavřené pojištění odpovědnosti; domnívá se, že povinný režim pojištění týkající se rizikových systémů UI by měl pokrývat částky a rozsah odškodnění, které jsou uvedeny v navrhovaném nařízení;

20. domnívá se, že evropský mechanismus odškodňování, který by byl financován z veřejných prostředků, nepředstavuje ten pravý způsob, jak řešit případné nedostatky v oblasti pojištění; je toho názoru, že s ohledem na dobré zkušenosti s „regulačními pískovišti“ v sektoru finančních technologií by mělo být úkolem pojistného trhu, aby upravil stávající produkty nebo vytvořil nové pojistky pro četná odvětví a rozličné technologie, produkty a služby využívající systémy UI;

Závěrečné aspekty

21. žádá Komisi, aby na základě článku 225 Smlouvy o fungování Evropské unie a s ohledem na doporučení uvedená v příloze k této zprávě předložila návrh nařízení o odpovědnosti za provoz systémů umělé inteligence;

22. domnívá se, že požadovaný návrh nebude mít finanční dopady;

23. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení a připojená doporučení Komisi a Radě.

[7] Úř. věst. L 263, 7.10.2009, s. 11.

PŘÍLOHA K NÁVRHU USNESENÍ:
PODBROBNÁ DOPORUČENÍ K VYPRACOVÁNÍ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY O ODPOVĚDNOSTI ZA PROVOZ SYSTÉMŮ UMĚLÉ INTELIGENCE

A. ZÁSADY A CÍLE NÁVRHU

Tato zpráva se zaměřuje na důležitý aspekt digitalizace, jež je sama o sobě formována pod vlivem přeshraniční činnosti a globální hospodářské soutěže. Vodítkem by měly být tyto zásady:

- K dosažení skutečného jednotného digitálního trhu je nutná úplná harmonizace na základě nařízení.

- Nové právní výzvy, které s sebou nese zavádění systémů umělé inteligence (UI), je třeba řešit zajištěním maximální právní jistoty pro výrobce, provozovatele, postižené osoby a všechny další třetí strany.

- Regulace této oblasti by neměla být nadměrná, neboť to by bránilo evropským inovacím ve sféře UI, zejména v případech, kdy technologii, produkty či služby vyvíjí malé a střední podniky nebo začínající podniky.

- Místo nahrazování stávajících režimů odpovědnosti, které fungují dobře, bychom měli provést několik specifických úprav, kterými bychom zavedli nové podněty zaměřené na budoucnost.

- Tato zpráva a směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky představují dva pilíře společného rámce pro odpovědnost za systémy UI a vyžadují úzkou spolupráci všech politických aktérů.

- Občané musí mít nárok na stejnou úroveň ochrany a stejná práva bez ohledu na to, zda újmu způsobil systém UI či nikoliv nebo zda k újmě došlo při reálné nebo virtuální činnosti.

B. NÁVRH LEGISLATIVNÍHO TEXTU

Návrh

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

o odpovědnosti za provoz systémů umělé inteligence

S ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie a zejména na článek 114 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru[1],

v souladu s řádným legislativním postupem[2],

vzhledem k tomu, že:

(1) Pojem „odpovědnost“ plní v našem každodenním životě důležitou dvojí funkci: na jedné straně zajišťuje, aby osoba, která utrpěla újmu nebo škodu, měla nárok na odškodnění od strany, jejíž odpovědnost za tuto újmu či škodu byla prokázána, a na druhé straně osoby prostřednictvím hospodářských pobídek nabádá k tomu, aby se způsobování újmy či škod preventivně vyhýbaly. Každý rámec pro odpovědnost by měl zajišťovat rovnováhu mezi účinnou ochranou potenciálních poškozených a poskytnutím dostatečného prostoru vývoji nových technologií, produktů nebo služeb.

(2) Zejména na začátku životního cyklu nových výrobků a služeb existuje pro uživatele i pro třetí strany určitá míra rizika, že něco nebude fungovat správně. Proces založený na metodě pokusu a omylu je však zároveň klíčovým hybatelem technického pokroku, bez něhož by většina našich technologií dnes neexistovala. Přísné právní předpisy a pravidla v oblasti bezpečnosti výrobků a odpovědnosti dosud rizika související s novými produkty a službami náležitě snižovala.

(3) Vzestup umělé inteligence však pro stávající rámce pro odpovědnost představuje značnou výzvu. Používání systémů umělé inteligence v našem každodenním životě povede k situacím, kdy v důsledku jejich neprůhlednosti (prvek „černé skříňky“) bude mimořádně nákladné nebo dokonce nemožné určit, kdo kontroloval riziko spojené s příslušným systémem umělé inteligence nebo který kód či vstup škodlivou operaci způsobil. Tuto potíž navíc zhoršuje konektivita mezi jedním systémem umělé inteligence a jinými systémy umělé inteligence a systémy nepoužívajícími umělou inteligenci, závislost na vnějších datech, náchylnost k narušení kybernetické bezpečnosti a rostoucí autonomie systémů umělé inteligence, kterou umožňují

[1] Úř. věst. ...
[2] Úř. věst. ...

schopnosti strojového a hlubokého učení. Kromě těchto složitých vlastností a potenciálních slabin by systémy umělé inteligence mohly být také zneužity ke způsobení závažné újmy, například k ohrožení našich hodnot a svobod tím, že jednotlivci budou proti své vůli sledováni, že budou zavedeny systémy sociálního kreditu nebo sestrojovány smrtící autonomní zbraňové systémy.

(4) V tomto bodě je důležité připomenout, že výhody zavádění systémů umělé inteligence budou mnohem větší než jejich nevýhody. Přispějí k účinnějšímu boji proti změně klimatu, ke zlepšení lékařských vyšetření, k lepší integraci postižených osob do společnosti a k zavedení individuálně přizpůsobené výuky pro všechny typy studentů. Chceme-li zkoušet různé technologické možnosti, posilovat důvěru lidí ve využívání systémů umělé inteligence a současně předcházet nepříznivým scénářům, pak je třeba ubírat se cestou přísných etických norem v kombinaci s propracovanými a spravedlivými postupy odškodnění.

(5) Veškeré diskuse o změnách, které jsou ve stávajícím právním rámci zapotřebí, by měly být zahájeny objasněním, že systémy umělé inteligence nemají právní subjektivitu ani lidské svědomí a že jejich jediným účelem je sloužit lidstvu. Řada systémů umělé inteligence se navíc příliš neliší od jiných technologií, které jsou někdy založeny na ještě složitějším softwaru. A konečně, velká většina systémů umělé inteligence se používá k triviálním úkonům a nepředstavuje tedy pro společnost žádné riziko. Existují však i systémy umělé inteligence, jejichž provoz má kritický význam a které se zakládají na neuronových sítích a procesech hlubokého učení. Vzhledem k jejich neprůhlednosti a autonomii by mohlo být velmi obtížné zpětně vysledovat, která konkrétní lidská rozhodnutí učiněná při navrhování nebo provozu systémů vedla ke konkrétním krokům. Provozovatel takového systému umělé inteligence může například namítat, že reálná nebo virtuální činnost, zařízení nebo proces, které způsobily újmu nebo škodu, nebyly pod jeho kontrolou, neboť újma či škoda byla způsobena autonomním provozem jeho systému umělé inteligence. Pouhé provozování autonomního systému umělé inteligence by zároveň nemělo být dostatečným důvodem k uznání nároku na odškodnění. Na druhou stranu však mohou existovat případy sporů ohledně odpovědnosti, kdy osoba, jež utrpěla újmu nebo škodu způsobenou systémem umělé inteligence, nemůže prokázat zavinění výrobcem, třetí stranou, která do systému umělé inteligence zasáhla, ani provozovatelem a nakonec odškodněna není.

(6) Mělo by být nicméně vždy jasné, že za újmu nebo škodu způsobenou činností, zařízením nebo procesem systému umělé inteligence by měl být odpovědný ten, kdo tento systém vytváří, spravuje, řídí nebo do něj zasahuje. Vyplývá to z obecných a široce uznávaných právních koncepcí odpovědnosti, podle nichž za riziko ohrožující veřejnost nese odpovědnost osoba, která riziko vytvořila, pokud se toto riziko projeví. Vzestup systémů umělé inteligence tedy nevyžaduje kompletní revizi pravidel upravujících odpovědnost v celé Unii. K vyřešení sporných právních otázek spojených s umělou inteligencí postačí specifické úpravy stávajících právních předpisů a velmi

málo nových ustanovení.

(7) Ukázalo se, že směrnice Rady 85/374/EEC[3] (směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky) je účinným prostředkem, jak získat odškodnění za škodu způsobenou vadným výrobkem. Proto by se měla používat také v případě občanskoprávních nároků strany, která utrpí újmu nebo škodu, vůči výrobci vadného systému umělé inteligence. V souladu se zásadami EU týkajícími se zdokonalení tvorby právních předpisů je nutné při přepracování této směrnice projednat veškeré nezbytné legislativní úpravy. Stávající právní předpisy členských států týkající se subjektivní odpovědnosti také ve většině případů nabízejí dostatečnou míru ochrany osobám, kterým byla zásahem třetí strany způsobena újma nebo škoda, jelikož se v případě tohoto zásahu často jedná o zaviněné jednání. Proto by se mělo toto nařízení zaměřovat na nároky vůči provozovateli systému umělé inteligence.

(8) Odpovědnost provozovatele podle tohoto nařízení se zakládá na skutečnosti, že tím, že systém umělé inteligence provozuje, má pod kontrolou i příslušné riziko. Obdobně jako majitel vozidla nebo domácího zvířete má i provozovatel možnost do určité míry kontrolovat riziko, které daný produkt představuje. Kontrola by se zde měla chápat jako činnost provozovatele, která ovlivňuje provoz systému využívajícího umělou inteligenci od začátku do konce nebo která může změnit konkrétní funkce či procesy v rámci daného systému.

(9) Pokud je uživatel, tedy osoba využívající systém umělé inteligence, účastníkem škodní události, měla by podle tohoto nařízení nést odpovědnost za škodu pouze v případě, že je také provozovatelem. Podle tohoto nařízení by se neměl „backendový“ operátor, což je osoba, která neustále definuje funkce příslušné technologie a poskytuje základní průběžnou „backendovou“ podporu, považovat za provozovatele, a tudíž by se na něj neměla vztahovat ustanovení tohoto nařízení. V zájmu zajištění právní jistoty v celé Unii by se měla na „backendového“ operátora vztahovat stejná pravidla týkající se odpovědnosti za škodu jako na producenta, výrobce a vývojáře.

(10) Nařízení by se mělo vztahovat v zásadě na všechny systémy umělé inteligence nehledě na to, kde jsou provozovány nebo zda se jedná o reálný nebo virtuální provoz. Většina nároků na odškodnění podle tohoto nařízení by se však měla týkat případů odpovědnosti třetích stran, kdy je systém umělé inteligence provozován ve veřejném prostoru a kdy je riziku vystaveno velké množství třetích osob. V takové situaci si postižené osoby často nebudou provozu systému umělé inteligence ani vědomy a nebudou mít s jeho provozovatelem žádný smluvní ani právní vztah. V důsledku provozování systému umělé inteligence se proto dostávají do situace, kdy mohou v případě způsobené újmy nebo škody uplatnit vůči provozovateli daného systému pouze nárok

[3] Směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (Úř. věst. L 210, 7.8.1985, s. 29).

na základě subjektivní odpovědnosti za způsobenou škodu, přičemž zavinění provozovatele budou prokazovat jen velmi obtížně.

(11) Rozhodujícím faktorem je druh systému umělé inteligence, nad nímž má provozovatel kontrolu. Rizikový systém může ohrožovat veřejnost v daleko větší míře, a to nahodilým způsobem, který není možné předvídat. To znamená, že na začátku autonomního provozu systému umělé inteligence není možné většinu potenciálně postižených osob (např. osob na veřejném náměstí nebo v sousedním domě) zjistit nebo vyhledat, na rozdíl od provozu systému, který se týká konkrétních osob, jež s jeho použitím musejí obvykle předem souhlasit (např. u operací v nemocnici nebo při prodejních předváděcích akcích v malém obchodě). Význam potenciálu rizikového systému umělé inteligence způsobit újmu nebo škodu, by měl být stanoven v závislosti na souhře mezi tím, jak je daný systém využíván, závažností potenciální újmy nebo škody a pravděpodobností, že se riziko skutečně projeví. Míra závažnosti by se měla stanovovat na základě míry potenciální škody způsobené provozem daného sytému, počtu postižených osob, celkové výše případné škody a škody způsobené společnosti jako celku. Pravděpodobnost by se měla stanovovat na základě úlohy algoritmických výpočtů v rámci rozhodovacího procesu, složitosti rozhodování a vratnosti daných účinků. A konečně, způsob používání by měl mj. záviset na odvětví, v němž je systém umělé inteligence provozován, na tom, zda by mohl mít právní nebo faktický dopad na významná zákonem chráněná práva postižené osoby a zda je možné se těmto účinkům v rozumné míře vyhnout.

(12) Všechny rizikové systémy umělé inteligence by měly být uvedeny v příloze k tomuto nařízení. S ohledem na rychlý technický rozvoj a vývoj na trhu a také na odborné znalosti, které jsou nutné k příslušnému přehodnocení systémů umělé inteligence, je nutné delegovat pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci v souladu s článkem 290 Smlouvy o fungování Evropské unie na Komisi, která by měla měnit nařízení s ohledem na druhy systémů umělé inteligence, které jsou rizikové, a na kritická odvětví, v nichž se používají. Komise by měla na základě definic a ustanovení stanovených v tomto nařízení přehodnocovat jeho přílohu každých šest měsíců a v případě nutnosti ji na základě aktů v přenesené pravomoci měnit. Aby měly společnosti dostatečnou jistotu, pokud jde o plánování a investice, změny v kritických odvětvích by měly probíhat pouze každých 12 měsíců. Pokud vývojáři pracují v současné době na nové technologii, produktu nebo službě, která spadá pod některé ze stávajících kritických odvětví uvedených v příloze a které by se mohlo stát později rizikovým systémem umělé inteligence, měli by o tom informovat Komisi.

(13) Je obzvláště důležité, aby Komise v rámci přípravné činnosti vedla odpovídající konzultace, a to i na odborné úrovni, a aby tyto konzultace probíhaly v souladu se zásadami stanovenými v interinstitucionální dohodě ze dne 13. dubna 2016 o zdokonalení tvorby právních předpisů[4]. Komisi by v rámci přepracování tohoto

[4] Úř. věst. L 123, 12.5.2016, s. 1.

nařízení měl být nápomocen stálý výbor s názvem „Odborný výbor pro rizikové systémy umělé inteligence“ (TCRAI). Stálý výbor by se měl skládat ze zástupců členských států a měl by mít vyvážené zastoupení zainteresovaných stran, včetně spotřebitelských organizací, zástupců podniků z různých odvětví a různé velikosti a také výzkumných pracovníků a vědců. Pro zajištění rovné účasti na vypracovávání aktů v přenesené pravomoci obdrží Evropský parlament a Rada zejména veškeré dokumenty současně s odborníky z členských států a jejich odborníci mají při přípravě aktů v přenesené pravomoci automaticky přístup na setkání skupin odborníků Komise a stálého výboru TCRAI.

(14) V souladu se systémy objektivní odpovědnosti, které mají členské státy, by se mělo toto nařízení vztahovat pouze na újmu či škodu na životě, zdraví, tělesné integritě a majetku. Ze stejného důvodu by v něm měla být stanovena výše a rozsah odškodnění a promlčecí lhůta k uplatnění nároku na odškodnění. Na rozdíl od směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky by měla být v tomto nařízení stanovena mnohem nižší horní hranice odškodnění, jelikož se vztahuje pouze na jednu operaci systému umělé inteligence, zatímco směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky se vztahuje na celou řadu výrobků nebo dokonce na výrobní řady se stejnou vadou.

(15) Na veškerou reálnou nebo virtuální činnost, zařízení nebo procesy řízené systémy umělé inteligence, které nejsou v příloze tohoto nařízení uvedeny jako rizikové, by se měla vztahovat subjektivní odpovědnost. Pokud jde o výši a rozsah odškodnění a promlčecí lhůtu, měly by i nadále platit právní předpisy členských států, včetně příslušné judikatury. Avšak v případě osoby, která utrpí újmu nebo škodu způsobenou systémem umělé inteligence, by měla platit presumpce zavinění ze strany provozovatele.

(16) Svědomitost, kterou lze očekávat ze strany provozovatele, by měla být úměrná i) povaze systému umělé inteligence, ii) potenciálně ohroženému zákonnému právu, iii) potenciální újmě nebo škodě, kterou by mohl systém umělé inteligence způsobit, a iv) pravděpodobnosti výskytu takové škody. Proto by se mělo přihlédnout k tomu, že pokud jde o algoritmy a data využívaná v rámci systémů umělé inteligence, může mít provozovatel omezené znalosti. Je nutné předpokládat, že pokud provozovatel zvolil systém umělé inteligence, který byl certifikován v souladu s [*dobrovolným systémem certifikace uvedeným na s. 24 dokumentu COM(2020) 65 final*], počínal si při výběru vhodného systému s náležitou péčí. Pokud může provozovatel doložit, že v rámci provozu systému umělé inteligence jej skutečně pravidelně sledoval a uvědomil výrobce o možných nesrovnalostech, je nutné předpokládat, že si při provozování takového systému počínal s náležitou péčí. Pokud provozovatel nainstaloval veškeré dostupné aktualizace, které mu poskytl výrobce systému umělé inteligence, je nutné předpokládat, že si při zajišťování provozní spolehlivosti daného systému počínal s náležitou péčí.

(17) Aby mohl provozovatel prokázat, že danou škodu nezavinil, měli by mít výrobci povinnost s provozovatelem spolupracovat. Evropští i mimoevropští výrobci by měli

mít navíc povinnost určit v rámci Unie svého zástupce pro odpovědnost za škodu způsobenou v důsledku používání umělé inteligence, který by působil jako kontaktní osoba pro poskytování odpovědí na veškeré žádosti provozovatelů, přičemž by se mělo přihlédnout k obdobným ustanovením článku 37 obecného nařízení o ochraně osobních údajů (pověřenec pro ochranu osobních údajů), čl. 3 odst. 41 a čl. 13 odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady 2018/858[5] a čl. 4 odst. 2 a 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady 2019/1020[6] (zástupce výrobce).

(18) Tvůrce právních předpisů se musí zabývat odpovědnostními riziky spojenými se škodou způsobenou systémy umělé inteligence v průběhu celého jejich životního cyklu, tj. od vývoje, přes jejich používání až po konec životnosti. Začlenění systémů umělé inteligence do výrobku nebo služby představuje pro podniky finanční riziko, a bude mít tudíž závažný dopad na schopnost a možnost malých a středních podniků a také začínajících podniků pojišťovat a financovat své projekty založené na nových technologiích. Účelem stanovení odpovědnosti za způsobenou škodu je proto nejen zaručit důležitá zákonem chráněná práva osob, ale je to také faktor, který určuje, zda podniky, zejména malé a střední podniky a začínající podniky budou schopny získat kapitál, inovovat a nakonec nabízet nové produkty a služby a zda budou spotřebitelé ochotni takové výrobky a služby nehledě na potenciální rizika a právní nároky vznesené vůči nim používat.

(19) Pojištění může pomoci zajistit, aby se obětem dostalo účinného odškodnění, a také při zajišťování rizik všech pojištěných. Jeden z faktorů, na nichž se zakládá nabídka pojistných produktů a služeb pojišťovacích společností, je posouzení rizika založené na přístupu k dostatečnému množství historických dat týkajících se odpovědnosti za škodu. Omezený přístup ke kvalitním údajům nebo jejich nedostatečné množství by mohlo být důvodem, proč je vytváření pojistných produktů pro nové a nově vznikající technologie na počátku tak obtížné. Větší přístup k datům generovaným novými technologiemi a optimalizace jejich využití však zvýší schopnost pojišťovacích společností modelovat nově vznikající rizika a podpořit vývoj inovativnějších pojistných modelů.

(20) Přesto, že údaje o uplatňování nároků na odškodnění v minulosti chybějí, s vývojem technologií už existují pojistné produkty, které jsou vyvíjeny pro jednotlivé oblasti a druhy pojištění. Řada pojistitelů se specializuje na určité segmenty trhu (např. malé a střední podniky) nebo poskytuje pojištění určitých druhů produktů (např. elektrospotřebičů), což znamená, že pojištěné subjekty budou mít obvykle

[5] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/858 ze dne 30. května 2018 o schvalování motorových vozidel a jejich přípojných vozidel, jakož i systémů, konstrukčních částí a samostatných technických celků určených pro tato vozidla a o dozoru nad trhem s nimi, o změně nařízení (ES) č. 715/2007 a č. 595/2009 a o zrušení směrnice 2007/46/ES (Úř. věst. L 151, 14.6.2018, s. 1).

[6] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1020 ze dne 20. června 2019 o dozoru nad trhem a souladu výrobků s předpisy a o změně směrnice 2004/42/ES a nařízení (ES) č. 765/2008 a (EU) č. 305/2011 (Úř. věst. L 169, 25.6.2019, s. 1).

k dispozici pojistný produkt. Bude-li zapotřebí vytvořit nový druh pojištění, dojde k rozvoji pojistného trhu, který nabídne vhodnou možnost a tím danou mezeru zaplní. Ve výjimečných případech, kdy by odškodnění výrazně převyšovalo maximální částky stanovené v tomto nařízení, se členským státům doporučuje, aby na omezenou dobu vytvořily zvláštní odškodňovací fondy, pomocí nichž by se v těchto případech řešily konkrétní potřeby.

(21) Je nanejvýš důležité, aby veškeré budoucí změny znění tohoto nařízení šly ruku v ruce s nezbytným přepracováním směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky. Zavedení nového režimu odpovědnosti za škodu způsobenou provozovatelem systému umělé inteligence vyžaduje úzkou koordinaci ustanovení tohoto nařízení s přepracováním uvedené směrnice, pokud jde o jejich věcnou podstatu, ale také uplatňovaný přístup, tak aby spolu tvořily provázaný rámec odpovědnosti za škodu způsobenou systémy umělé inteligence a vyvažovaly zájmy výrobce, provozovatele a postižené osoby, pokud jde o odpovědnostní riziko. Je proto nutné ve všech právních předpisech upravit a zjednodušit definici systémů umělé inteligence, provozovatele, výrobce, vývojáře, vady, výrobku a služby.

(22) Cíle tohoto nařízení, totiž vytvořit na úrovni Unie jednotný přístup zaměřený na budoucnost, díky němuž by pro naše občany a podniky vnikly společné evropské normy, a zajistit jednotná práva a právní jistotu v celé Unii, abychom zabránili tříštění jednotného digitálního trhu, které by bránilo zachování digitální svrchovanosti a podpoře digitálních inovací v Evropě, vyžadují plnou harmonizaci režimů odpovědnosti za škodu způsobenou systémy umělé inteligence. Vzhledem k rychlým technickým změnám, přeshraničnímu vývoji a využívání systémů umělé inteligence a v konečném důsledku i vzhledem k protichůdným legislativním přístupům v Unii toho nemohou v dostatečné míře dosáhnout členské státy, avšak z důvodu rozsahu činnosti nebo jejích účinků toho lze dosáhnout spíše na úrovni Unie. Unie proto může přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy o Evropské unii. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje toto nařízení rámec toho, co je nezbytné pro dosažení těchto cílů.

PŘIJALY TOTO NAŘÍZENÍ:

Kapitola I

Obecná ustanovení

Článek 1

Předmět

V tomto nařízení jsou stanovena pravidla pro občanskoprávní nárok fyzických a právnických osob vůči provozovateli systémů umělé inteligence.

Článek 2

Oblast působnosti

1. Toto nařízení se použije na území Unie, kde došlo v důsledku reálné nebo virtuální činnosti, zařízení nebo procesu řízeného systémem umělé inteligence k újmě nebo škodě na životě, zdraví, tělesné integritě nebo majetku fyzické či právnické osoby.

2. Jakákoli dohoda mezi provozovatelem systému umělé inteligence a fyzickou nebo právnickou osobou, jíž takový systém způsobil újmu nebo škodu, která by obcházela nebo omezovala práva a povinnosti stanovené v tomto nařízení, ať už byla uzavřena předtím, než došlo k újmě či škodě, nebo poté, se považuje za neplatnou.

3. Tímto nařízením nejsou dotčeny dodatečné nároky na odškodnění vyplývající ze smluvních vztahů mezi provozovatelem a fyzickou nebo právnickou osobou, které systém umělé inteligence způsobil újmu nebo škodu.

Článek 3

Definice

Pro účely tohoto nařízení se použijí tyto definice:

a) „systémem umělé inteligence“ se rozumí systém, který vykazuje inteligentní chování tím, že analyzuje určitá vstupní data a s určitou mírou autonomie koná tak, aby dosáhl konkrétních cílů. Systémy umělé inteligence mohou být založeny pouze na softwaru, tj. působit ve virtuálním světě, nebo mohou být součástí hardwarových zařízení,

b) „autonomním“ se rozumí systém umělé inteligence, který funguje na základě určitých vstupních dat, aniž by se musel řídit předem stanovenými pokyny, ačkoliv jeho chování je omezeno cílem, který mu byl stanoven a dalšími příslušnými rozhodnutími vývojáře týkajícími se jeho designu,

c) „rizikem“ se rozumí významný potenciál autonomně fungujícího systému umělé inteligence způsobit jedné nebo více osobám újmu nebo škodu náhodným způsobem, který není možné předpovědět; význam tohoto potenciálu závisí na souhře mezi závažností možné újmy či škody, pravděpodobností, že se riziko skutečně projeví, a způsobem, jakým se systém umělé inteligence využívá,

d) „provozovatelem“ se rozumí osoba, která rozhoduje o používání systému umělé inteligence, kontroluje s tím spojené riziko a má z jeho provozu prospěch,

e) „postiženou osobou“ se rozumí kterákoli osoba, která utrpěla újmu nebo škodu způsobenou reálnou nebo virtuální činností, zařízením nebo procesem řízeným systémem umělé inteligence a která není jeho provozovatelem;

f) „újmou nebo škodou“ se rozumí negativní dopad na život, zdraví, tělesnou integritu nebo majetek fyzické či právnické osoby, s výjimkou nemajetkové újmy;

g) „výrobcem“ se rozumí vývojář nebo „backendový“ operátor systému umělé inteligence nebo výrobce, jak je definován v článku 3 směrnice Rady 85/374/EHS[7].

Kapitola II

Rizikové systémy umělé inteligence

Článek 4

Objektivní odpovědnost za rizikové systémy umělé inteligence

1. Provozovatel rizikového systému umělé inteligence nese objektivní odpovědnost za veškerou újmu nebo škodu způsobenou reálnou nebo virtuální činností, zařízením nebo procesem řízeným systémem umělé inteligence.

2. Rizikové systémy umělé inteligence a kritická odvětví, v nichž se používají, jsou uvedeny v příloze k tomuto nařízení. Komisi je v souladu s článkem 13 svěřena pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci k úpravě taxativního seznamu uvedeného v příloze tím, že:

a) do něj začlení nové druhy rizikových systémů umělé inteligence a kritická odvětví, v nichž se provozují,

b) z něj vyškrtne ty druhy systémů umělé inteligence, které se už nepovažují za rizikové, příp.

c) změní kritická odvětví v případě stávajících rizikových systémů umělé inteligence.

Akt v přenesené pravomoci pozměňující přílohu vstupuje v platnost šest měsíců po přijetí. Při stanovování, která kritická odvětví, příp. rizikové systémy umělé inteligence se mají na základě aktů v přenesené pravomoci začlenit do přílohy, přihlíží Komise ke všem kritériím stanoveným v tomto nařízení, zejména ke kritériím uvedeným v článku 3 písm. c).

3. Provozovatel rizikového systému umělé inteligence nesmí být zbaven odpovědnosti tím, že by prohlásil, že jednal s náležitou péčí nebo že újma či škoda byla způsobena autonomní činností, zařízením nebo procesem řízeným daným systémem. V případě, že je újma nebo škoda způsobena vyšší mocí, provozovatel žádnou odpovědnost nenese.

4. Provozovatel rizikového systému umělé inteligence zajistí, aby měl uzavřené pojištění

[7] Směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (Úř. věst. L 210, 7.8.1985, s. 29).

odpovědnosti, které by bylo přiměřené výši a rozsahu odškodnění, jak je uvedeno v článku 5 a 6 tohoto nařízení. Pokud se má za to, že povinné systémy pojištění, které už byly v souladu s jinými předpisy EU nebo členských států zavedeny, se vztahují na provoz systémů umělé inteligence, považuje se povinnost uzavřít pojištění v souvislosti s těmito systémy v souladu s tímto nařízením za splněnou, jestliže se příslušné stávající povinné pojištění vztahuje na výši a rozsah odškodnění uvedené v článku 5 a 6 tohoto nařízení.

5. V případě odporující si klasifikace systémů umělé inteligence, pokud jde o objektivní odpovědnost, má toto nařízení přednost před režimy členských států týkajícími se odpovědnosti za způsobenou škodu.

Článek 5

Výše odškodnění

1. Provozovatel rizikového systému umělé inteligence, který je podle tohoto nařízení odpovědný za způsobenou újmu nebo škodu, poskytne odškodnění:

a) v případě smrti nebo újmy na zdraví nebo tělesné integritě jedné nebo více osob, která vznikla v důsledku provozu daného rizikového systému umělé inteligence, až do výše celkové částky deseti milionů EUR,

b) v případě škody na majetku, a to i pokud došlo k poškození více částí majetku jedné nebo více osob, která vznikla v důsledku provozu daného rizikového systému umělé inteligence, až do výše celkové částky dvou milionů EUR, v případě, že si postižená osoba nárokuje vůči provozovateli odškodnění za způsobenou škodu na základě smlouvy, žádné odškodnění podle tohoto nařízení se nehradí, pokud je celková částka způsobené škody na majetku nižší než 500 EUR.

2. Jestliže souhrnná výše odškodnění, které má být vyplaceno několika osobám, jimž tentýž provoz téhož rizikového systému umělé inteligence způsobil újmu nebo škodu, přesahuje celkovou částku uvedenou v odstavci 1, sníží se částka, která má být vyplacena každé z těchto osob, poměrným způsobem, tak aby souhrnná výše odškodnění nepřesáhla celkovou částku uvedenou v odstavci 1.

Článek 6

Rozsah odškodnění

1. V rámci částky uvedené v čl. 5 odst. 1 písm. a) se výše odškodnění, kterou má provozovatel nesoucí odpovědnost za fyzickou újmu, jež vedla ke smrti postižené osoby, uhradit, vypočte na základě nákladů na lékařskou péči, která byla dané osobě poskytnuta před její smrtí, a finanční škody, která vznikla před její smrtí ztrátou nebo omezením její výdělečné schopnosti nebo zvýšením jejích potřeb po dobu trvání újmy na zdraví před její smrtí. Provozovatel nesoucí odpovědnost za způsobenou škodu navíc uhradí náklady na pohřeb zemřelé postižené osoby straně, která odpovídá za úhradu takových nákladů.

Pokud v době nehody, která způsobila újmu vedoucí k smrti postižené osoby, byla tato osoba ve vztahu ke třetí straně a měla vůči této třetí straně zákonnou vyživovací povinnost, poskytne provozovatel nesoucí odpovědnost za způsobenou škodu této třetí straně odškodnění tím, že bude hradit výživné ve výši, kterou by musela platit postižená osoba, a to po dobu, která odpovídá průměrné střední délce života osoby jejího věku a jejího stavu. Provozovatel třetí stranu odškodní i v případě, že v době nehody, která vedla ke smrti, byla třetí strana již počata, ale ještě se nenarodila.

2. Odškodnění, která má uhradit provozovatel, jenž nese odpovědnost za způsobenou újmu na zdraví nebo tělesné integritě postižené osoby, zahrnuje v rámci částky uvedené v čl. 5 odst. 1 písm. b) úhradu nákladů na související léčbu a případné finanční škody, která postižené osobě vznikla v důsledku přerušení, omezení nebo trvalé ztráty výdělečné schopnosti nebo v důsledku následného lékařsky doloženého navýšení jejích potřeb.

Článek 7

Promlčecí lhůta

1. V případě občanskoprávních nároků uplatňovaných v souladu s čl. 4 odst. 1 a týkajících se újmy na životě, zdraví nebo tělesné integritě platí zvláštní promlčecí lhůta v délce 30 let ode dne vzniku újmy.
2. V případě občanskoprávních nároků uplatňovaných v souladu s čl. 4 odst. 1 a týkajících se škody na majetku platí zvláštní promlčecí lhůta v délce:

a) 10 let ode dne vzniku škody na majetku nebo

b) 30 let ode dne fungování rizikového systému umělé inteligence, které následně vedlo ke vzniku škody na majetku.

Pokud jde o promlčecí lhůty uvedené v prvním pododstavci, platí ta, která uplyne jako první.

3. Tímto článkem nejsou dotčeny právní předpisy, kterými se řídí pozastavení nebo přerušení platnosti promlčecí lhůty.

Kapitola III

Ostatní systémy umělé inteligence

Článek 8

Subjektivní odpovědnost pro ostatní systémy umělé inteligence

1. Na provozovatele systému umělé inteligence, který není definován jako rizikový systém umělé inteligence v souladu s čl. 3 písm. c) a není uveden v příloze tohoto nařízení, se vztahuje subjektivní odpovědnost za veškerou újmu nebo škodu způsobenou reálnou nebo virtuální činností, zařízením nebo procesem řízeným systémem umělé inteligence.

2. Provozovatel nenese odpovědnost, pokud je schopen prokázat, že újma nebo škoda nebyla způsobena jeho vinou, a to na základě jednoho z následujících důvodů:

a) systém umělé inteligence byl aktivován bez jeho vědomí, přestože byla přijata všechna přiměřená a nezbytná opatření k tomu, aby k aktivaci nedošlo, nebo

b) byla dodržena zásada náležité péče tím, že byl zvolen systém umělé inteligence vhodný pro příslušný úkol a dovednosti, byl řádně uveden do provozu, byla sledována jeho činnost a zajištěna provozní spolehlivost pravidelnou instalací veškerých dostupných aktualizací.

Provozovatel nemůže být zbaven odpovědnosti prohlášením, že újma nebo škoda byla způsobena autonomní činností, zařízením nebo procesem řízeným jeho systémem umělé inteligence. V případě, že byla újma nebo škoda způsobena vyšší mocí, provozovatel žádnou odpovědnost nenese.

3. Pokud byla újma nebo škoda způsobena třetí stranou, která zasáhla do systému umělé inteligence tím, že změnila jeho fungování, nese v případě, že danou třetí stranu nelze vypátrat nebo je insolventní, odpovědnost za vyplacení odškodnění přesto jeho provozovatel.

4. Na žádost provozovatele je výrobce systému umělé inteligence povinen s provozovatelem spolupracovat v rozsahu odpovídajícím významu nároku, aby provozovateli umožnil prokázat, že se nedopustil žádného pochybení.

Článek 9

Vnitrostátní ustanovení týkající se odškodnění a promlčení lhůty

Na občanskoprávní nároky uplatňované v souladu s čl. 8 odst. 1 se vztahují promlčecí lhůty i výše a rozsah odškodnění stanovené právními předpisy členského státu, v němž k újmě nebo škodě došlo.

Kapitola IV

Rozdělení odpovědnosti

Článek 10

Spoluzavinění z nedbalosti

1. Pokud je újma nebo škoda způsobena jak reálnou nebo virtuální činností, zařízením nebo procesem řízeným systémem umělé inteligence, tak činností postižené osoby nebo jakékoli jiné osoby, která je jí podřízena, rozsah odpovědnosti provozovatele podle tohoto nařízení se odpovídajícím způsobem sníží. Provozovatel nenese odpovědnost, pokud je za způsobenou újmu nebo škodu výlučně nebo převážně odpovědná postižená osoba nebo osoba, která je jí podřízena.

2. Provozovatel, který nese odpovědnost, může údaje vygenerované systémem umělé inteligence použít k tomu, aby postižené osobě prokázal spoluzavinění z nedbalosti.

Článek 11

Společná a nerozdílná odpovědnost

Pokud existuje více provozovatelů systému umělé inteligence, nesou společnou a nerozdílnou odpovědnost. Pokud je některý z provozovatelů zároveň výrobcem systému umělé inteligence, má toto nařízení přednost před směrnicí o odpovědnosti za vadné výrobky.

Článek 12

Uplatnění práva na odškodnění

1. Provozovatel nemá právo uplatnit regresní nárok, pokud postižená osoba, která má právo na odškodnění podle tohoto nařízení, nebyla plně vyplacena.

2. V případě, že provozovatel nese spolu s ostatními provozovateli společnou a nerozdílnou odpovědnost vůči postižené osobě a postiženou osobu v souladu s čl. 4 odst. 1 nebo čl. 8 odst. 1 plně odškodnil, může od ostatních provozovatelů žádat úhradu části odškodnění v závislosti na jeho podílu odpovědnosti. Pokud není stanoveno jinak, je odpovědnost provozovatelů, kteří nesou společnou a nerozdílnou odpovědnost, mezi ně rozdělena rovným dílem. Pokud není možné příspěvek požadovaný od společně a nerozdílně odpovědného provozovatele vymoci, musí jej ostatní provozovatelé uhradit za něj. Pokud společně a nerozdílně odpovědný provozovatel vyplatí postižené osobě odškodnění a žádá od ostatních odpovědných provozovatelů úhradu zálohově vyplaceného odškodnění, přechází na něj nárok postižené osoby vůči ostatním provozovatelům. K přechodu práv nesmí dojít v neprospěch původního nároku.

3. V případě, že provozovatel vadného systému umělé inteligence postiženou osobu plně odškodní za způsobenou újmu nebo škodu v souladu s čl. 4 odst. 1 nebo čl. 8 odst. 1, může výrobce vadného systému umělé inteligence v souladu se směrnicí 85/374/EHS a vnitrostátními ustanoveními v oblasti odpovědnosti za vadné výrobky zažalovat o náhradu škody.

4. Pokud pojistitel provozovatele odškodní postiženou osobu za způsobenou újmu nebo škodu v souladu s čl. 4 odst. 1 nebo čl. 8 odst. 1, přechází případný občanskoprávní nárok postižené osoby vůči jiné osobě za tutéž škodu na pojistitele provozovatele až do výše odškodnění, jaké pojistitel provozovatele postižené osobě vyplatil.

Kapitola V

Závěrečná ustanovení

Článek 13

Výkon přenesené pravomoci

1. Pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci je svěřena Komisi za podmínek stanovených v tomto článku.

2. Pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci uvedené v čl. 4 odst. 2 je svěřena Komisi na dobu pěti let od [*datum použitelnosti tohoto nařízení*].

3. Evropský parlament nebo Rada mohou přenesení pravomoci uvedené v čl. 4 odst. 2 kdykoli

zrušit. Rozhodnutím o zrušení se ukončuje přenesení pravomoci v něm určené. Rozhodnutí nabývá účinku prvním dnem po zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie, nebo k pozdějšímu dni, který je v něm upřesněn. Nedotýká se platnosti již platných aktů v přenesené pravomoci.

4. Před přijetím aktu v přenesené pravomoci vede Komise v souladu se zásadami stanovenými v interinstitucionální dohodě o zdokonalení tvorby právních předpisů ze dne 13. dubna 2016 konzultace se stálým Odborným výborem pro rizikové systémy umělé inteligence (TCRAI).

5. Přijetí aktu v přenesené pravomoci Komise neprodleně oznámí současně Evropskému parlamentu a Radě.

6. Akt v přenesené pravomoci přijatý podle čl. 4 odst. 2 vstoupí v platnost pouze v případě, že k němu Evropský parlament nebo Rada ve lhůtě dvou měsíců ode dne oznámení nevznesou námitku, či v případě, že Evropský parlament i Rada před uplynutím uvedené lhůty oznámí Komisi, že námitku nevznesou. Z podnětu Evropského parlamentu nebo Rady se tato lhůta prodlouží o dva měsíce.

Článek 14

Přezkum

Do 1. ledna 202X [*5 let od data použitelnosti tohoto nařízení*] a poté každé tři roky předkládá Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru podrobnou zprávu zkoumající toto nařízení s ohledem na další rozvoj umělé inteligence.

Při přípravě zprávy uvedené v prvním pododstavci požádá Komise členské státy o příslušné informace týkající se judikatury, soudních smírů i statistiky nehod, jako je počet nehod, způsobená škoda, používané aplikace umělé inteligence, odškodnění vyplacené pojišťovnami.

Komise ke zprávě případně připojí legislativní návrhy.

Článek 15

Vstup v platnost

Toto nařízení vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie. Použije se ode dne 1. ledna 202X.

Toto nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné v členských státech.

PŘILOHA

*Taxativní seznam rizikových systémů umělé inteligence a kritických odvětví, v nichž se tyto systémy používají**

	Systémy umělé inteligence	**Kritické odvětví**
a)	bezpilotní letadla ve smyslu čl. 3 odst. 30 nařízení (EU) 2018/1139	doprava
b)	vozidla s úrovní automatizace 4 a 5 podle SAE J3016	doprava
c)	autonomní systémy řízení provozu	doprava
d)	autonomní roboti	asistence
e)	autonomní zařízení na úklid veřejných prostor	asistence

* Tato příloha by měla usilovat o takovou míru podrobnosti, jaká se uplatňuje například v příloze I nařízení 2018/858 (schvalování motorových vozidel a jejich přípojných vozidel, jakož i systémů, konstrukčních částí a samostatných technických celků určených pro tato vozidla a dozor nad trhem s nimi).

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Pojem „odpovědnost“ plní v našem každodenním životě důležitou dvojí funkci: na jedné straně zajišťuje, aby osoba, která utrpěla újmu, měla nárok na odškodnění od osoby, jejíž odpovědnost za tuto újmu byla prokázána, a na druhé straně osoby prostřednictvím hospodářských pobídek nabádá k tomu, aby se způsobování újmy preventivně vyhýbaly. Každý rámec pro odpovědnost zaměřený na budoucnost musí tedy usilovat o rovnováhu mezi účinnou ochranou potenciálních poškozených a poskytnutím dostatečného prostoru umožňujícího vývoj nových technologií, produktů nebo služeb.

Zejména na začátku životního cyklu nových výrobků a služeb existuje pro uživatele i třetí osoby určitá míra rizika, že něco nebude fungovat správně. Proces založený na metodě pokusu a omylu je však zároveň klíčovým hybatelem technického pokroku, bez něhož by většina našich technologií dnes neexistovala. Přísné evropské právní předpisy v oblasti bezpečnosti výrobků a pravidla pro odpovědnost byly dosud schopny potenciálně vyšší rizika spojená s novými technologiemi snadno řešit. Z pohledu mnoha lidí je však tato jistota ohrožována vzestupem umělé inteligence (UI). Tato technologie je jedinečná svou „neprůhledností“ nebo, jinak řečeno, svou vlastností „černé skříňky“. V kombinaci s její konektivitou, závislostí na vnějších datech, náchylností k narušení kybernetické bezpečnosti a její charakteristickou autonomií by mohlo dojít k situaci, kdy by v důsledku zapojení systémů UI mohlo být mimořádně nákladné nebo dokonce nemožné zjistit, kdo danou operaci kontroloval nebo který kód či vstup nakonec škodlivou operaci způsobil. V důsledku toho by pro poškozenou osobu mohlo být složité získat odškodnění.

Systémy UI sice pro náš stávající režim odpovědnosti skutečně představují nové právní výzvy, avšak svou podstatou se v řadě případů příliš neliší od jiných technologií, které jsou někdy založeny na ještě složitějším softwaru. Moderní systémy UI obvykle fungují spíše triviálním způsobem a mají velmi daleko k robotům s vlastním vědomím, které známe ze sci-fi filmů. Jakákoli diskuse o tom, že by tyto systémy měly získat právní subjektivitu, tedy není namístě. Pokud chceme zvolit vhodný přístup k řešení právních výzev způsobených těmito novými systémy, je třeba se zdržet významnějších změn našeho rámce pro odpovědnost. Pokud některá osoba utrpěla újmu způsobenou vadným systémem UI, měla by být právním prostředkem ke získání odškodnění od výrobce i nadále směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky. Pokud byla újma způsobena zásahem třetí strany, nabízejí stávající systémy členských států týkající se subjektivní odpovědnosti (ve většině případů) dostatečnou míru ochrany. V souladu se zásadami Unie v oblasti zdokonalování tvorby právních předpisů je třeba veškeré legislativní změny týkající se výrobců a zásahu třetích osob projednávat v těchto příslušných právních rámcích.

Tato zpráva tedy stávajícím režimům odpovědnosti důvěřuje, avšak s jednou zásadní výjimkou: upozorňuje na právní vakuum, pokud jde o odpovědnost provozovatelů systémů UI. Přestože tyto osoby rozhodují o používání systémů UI, kontrolují související rizika a mají prospěch z jejich provozování, řada nároků o odškodnění vznesených vůči nim by byla zamítnuta, jelikož by postižené osoby nebyly schopny vinu provozovatele prokázat. Zejména v případech, kdy by byla újma způsobena provozováním systému UI ve veřejném prostoru, by potenciálně obrovská skupina postižených osob obvykle neměla s provozovatelem žádný smluvní vztah, a tudíž prakticky žádnou šanci získat odškodnění za utrpěnou újmu. K řešení

tohoto právního vakua tedy zpravodaj navrhuje dva různé přístupy, a to na základě míry rizika, které daný systém UI představuje:

1) Rizikové systémy UI: Provozovatel takovéhoto systému je v podobné pozici jako majitel vozidla nebo domácího zvířete. Kontroluje něco, co významně ohrožuje veřejnost, a to náhodným způsobem, který není možné dopředu předvídat. Provozovatel – stejně jako majitel vozidla nebo domácího zvířete – by tedy měl podléhat přísnému režimu odpovědnosti a v určitém rozsahu a ve stanovené výši oběť odškodnit za případnou újmu na jejích významných, právně chráněných právech (život, zdraví, tělesná integrita, majetek). V této zprávě jsou definována jasná kritéria, na jejichž základě je možné systémy UI kvalifikovat jako rizikové a stanovit jejich taxativní seznam v příloze. S ohledem na rychlý technický rozvoj a vývoj na trhu i na odborné znalosti, které jsou k přiměřené kontrole systémů UI nezbytné, je třeba, aby Evropská komise přílohu upravovala prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci. Při přezkumu potenciálně rizikových systémů UI by měl Komisi podporovat nově vytvořený stálý výbor zahrnující národní odborníky a zúčastněné strany z členských států.

2) Všechny ostatní systémy UI: Pokud některá osoba utrpí újmu způsobenou systémem UI, který není uveden v příloze, měla by přesto platit presumpce zavinění ze strany provozovatele. Vnitrostátní právní předpisy týkající se výše a rozsahu odškodnění a promlčecí lhůty v případě újmy způsobené systémem UI zůstávají nadále použitelné.

V každém návrhu nového právního předpisu je nutné důkladně analyzovat stávající zákony, aby se zamezilo zdvojování nebo protichůdným ustanovením. Na základě této zásady se tato zpráva vztahuje pouze na újmu na životě, zdraví, tělesné integritě a majetku. Přestože systémy UI mohou nesporně významně poškodit osobní práva i další, stejně důležité právně chráněné zájmy, jsou tyto případy mnohem lépe ošetřeny stávajícími a specifickými právními ustanoveními v daných oblastech (např. antidiskriminační právní předpisy nebo právní předpisy na ochranu spotřebitelů). Z téhož důvodu nebylo do zprávy zařazeno používání biometrických údajů nebo metod pro rozpoznávání obličeje pomocí systémů UI. Na jejich neoprávněné použití se již vztahují specifické právní předpisy v oblasti ochrany údajů, jako je nařízení GDPR. Pokud se vnitrostátní režimy odpovědnosti neshodují ohledně toho, zda určitý systém UI spadá do objektivní odpovědnosti, nebo ohledně omezujících účinků smluvních dohod, zastává zpravodaj názor, že ustanovení této zprávy mají mít vždy přednost. Toto nařízení dále usiluje o dosažení toho, aby byla postižená osoba provozovatelem plně odškodněna předtím, než budou moci vznést případné nároky na odškodnění vůči výrobci další osoby. V zájmu zajištění právní jistoty v celé Unii by se měla na „backendového operátora“, na něhož se toto nařízení nevztahuje, vztahovat stejná pravidla pro odpovědnost jako na producenta, výrobce a vývojáře.

Jelikož Evropská unie a její členské státy nevyžadují radikální změny svého rámce pro odpovědnost, neměli bychom se od tradičních systémů pojištění vzdalovat ani v případě systémů UI. Mechanismy odškodňování financované z veřejných zdrojů nepředstavují přiměřenou reakci na vzestup UI. Tyto režimy odškodňování by znamenaly pouze zbytečnou finanční zátěž pro daňové poplatníky. Přes chybějící přístup ke kvalitním údajům o tom, jak byly nároky na odškodnění v souvislosti se systémy UI uplatňovány v minulosti, připravují evropští pojistitelé v souvislosti s rozvojem technologií nové produkty pro jednotlivé regiony

a druhy pojištění. Bude-li zapotřebí vytvořit nový druh pojištění, nalezne pojistný trh vhodné řešení. Nebylo by správné propadnout hypotetickým scénářům, které jsou využívány k lobování za vytváření dalších veřejných systémů. Pokud by někdy mělo dojít k hromadné škodní události, jako je rozsáhlý teroristický útok, mohou členské státy stejně jako v minulosti vytvořit na omezenou dobu zvláštní odškodňovací fondy. Tato zpráva tedy pouze vyžaduje, aby provozovatelé rizikových systémů UI uzavřeli přiměřené pojištění odpovědnosti (to je srovnatelné s povinností stanovenou směrnicí o pojištění motorových vozidel), které by pokrývalo výši a rozsah odškodnění stanovené tímto nařízením. Zpravodaj je pevně přesvědčen, že v rámci pojistného trhu dojde buď k úpravě stávajících pojistných smluv, nebo k vytvoření rozličných nových produktů, které by se vztahovaly na jednotlivé druhy systémů UI v různých odvětvích.

Zpravodaj je přesvědčen, že díky úzkému, ale jasnému zaměření nařízení na pravidla pro odpovědnost provozovatelů systémů UI nalezl rovnováhu umožňující účinně chránit společnost a zároveň pokračovat v inovaci této fascinující technologie. V případě UI jsou příliš často zmiňována pouze její rizika. Je pravda, že systémy UI mohou mít škodlivé dopady. Chceme však, aby tyto negativní projevy – které jsou spojeny se všemi technologiemi od mobilního telefonu po jadernou energii – omezovaly jejich obecné používání? Chceme se vzdát pomoci systémů UI při našem boji proti změně klimatu, zlepšování systému zdravotnictví nebo úsilí o lepší začleňování osob se zdravotním postižením do společnosti? Tato zpráva důrazně doporučuje zaměřovat se na využívání pozitivních účinků systémů UI a zároveň budovat silná ochranná opatření.
Proto by všechny právní předpisy týkající se UI měly mít formu nařízení. Vzhledem k tomu, že se digitální oblast vyznačuje rychlou přeshraniční dynamikou, je třeba evropský jednotný digitální trh plně harmonizovat, a dohnat tak globální digitální konkurenci.
Je velmi důležité zdůraznit, že politická diskuse o tomto nařízení by měla jít ruku v ruce s nezbytným přepracováním směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky. Zavedení nového režimu odpovědnosti za škodu způsobenou provozovateli systémů UI vyžaduje úzkou koordinaci jednání o této zprávě a přepracování uvedené směrnice, pokud jde o jejich podstatu, ale také uplatňovaný přístup, tak aby spolu tvořily provázaný rámec pro odpovědnost za systémy UI a vyvažovaly zájmy výrobce, provozovatele a postižené osoby, pokud jde o odpovědnostní riziko. Je proto nutné ve všech legislativních podnětech upravit a zjednodušit definici systému UI, provozovatele, výrobce, vývojáře, vady, výrobku a služby.
A konečně, političtí aktéři by si měli uvědomit, že technický pokrok se během jejich legislativních jednání nezastaví. Pokud skutečně chceme udržet krok s digitalizací, zachovat naši digitální svrchovanost a hrát v digitálním věku zásadní úlohu, musí evropské orgány vyslat jasný politický signál našemu úspěšnému průmyslu i schopným výzkumným pracovníkům, kteří pracují na nových systémech UI. Než se legislativní reakce na vzestup UI přemění v právní předpisy, měli by mít průmysl i výzkumní pracovníci možnost inovovat v souladu se stávajícími pravidly a využít pětileté přechodné období. Pokud jim tuto jistotu plánování neposkytneme, přijde Evropa o řadu nových fascinujících technologií, produktů a služeb.